

Din hyrde

Prædiken i Martinskirken ved årsmødet 8. maj 2011. Pastor Sigmund Hjorthaug

Prekentekest: Johs 10,11-16 og Salme 23.

Jeg er den gode hyrde. Den gode hyrde sætter sit liv til for fårene. Den, der er daglejer og ikke er hyrde og ikke selv ejer fårene, ser ulven komme og lader fårene i stikken og flygter, og ulven går på rov iblandt dem og jager dem fra hinanden; for han er daglejer og er ligeglad med fårene.

Jeg er den gode hyrde. Jeg kender mine får, og mine får kender mig, ligesom Faderen kender mig, og jeg kender Faderen; og jeg sætter mit liv til for fårene. Jeg har også andre får, som ikke hører til denne fold; også dem skal jeg lede, og de skal høre min røst, og der skal blive én hjord, én hyrde.

I dag er det den søndag i kirkeåret som gjerne kalles *Hyrdesøndagen*. Tekstene handler om Herren, vår hyrde. Det gjelder både den gammeltestamentlige tekst fra Ezekiel 34 og dagens evangelium fra Johs 10, hvor Jesus sier: *Jeg er den gode hyrde*.

Også i dagens episteltekst fra 1. Pet 2 berøres dette tema (v.25): *I fór vild som får, men er nu vendt om til jeres sjæles hyrde og tilsynsmand*.

Dette er tekster fra kirkeårets første tekstrekke. I den anden tekstrekke har man som gammeltestamentlig tekst valgt den kjente og kjære Salme 23, en salme som har trøstet troende kristne i all tid, som er brukt ved mange anledninger, både privat og offentlig. Det er en salme som mange kan utenat.

Før prekenen vil jeg lese Salme 23 og prøve at knytte noen ord – både til denne, og til dagens evangelietekst – som er lest fra alteret. Jeg leser salmen i norsk oversettelse.

Salme 23. En salme av David.

Herren er min hyrde, mig fattes intet.

Han lar mig ligge i grønne enger, han leder mig til hvilens vann.

Han vederkveger min sjel, han fører mig på rettferdighets stier for sitt navns skyld.

Om jeg enn skulde vandre i dødsskyggens dal, frykter jeg ikke for ondt; for du er med mig, din kjepp og din stav de trøster mig.

Du dekker bord for mig like for mine fienders øine, du salver mitt hode med olje; mitt beger flyter over.

Bare godt og miskunnhet skal efterjage mig alle mitt livs dager, og jeg skal bo i Herrens hus gjennom lange tider.

Dette bilde med hyrde og får, møter vi mange ganger i Bibelen.

I Salme 23, bliver Gud Herren fremstilt som en hyrde som leder sine får på gode gressgange, og til det stille vand, hvor fårene kan slukke sin tørst.

I salme 100 leser vi:

Forstå at Herren er Gud, han har skabt os, og ham hører vi til, vi er hans folk og de får han vokter.

Men ikke minst profeten Ezekiel bruker dette bilde av hyrde og får.

Vi hørte ordene blive lest fra alteret:

Jeg vil selv søge efter mine får, sier Herren, og holde øje med dem.

Hvorfor sammenlikner Gud oss med får?

Fordi fåret er *hjelpeløst*, det går seg vill hvis ikke hyrden passer på det. Fåret har ingen retningssans. Det klarer seg ikke på egen hånd.

Det har vært mang en redningsaksjon for får og lam i bjergene i Norge, hvor de har kommet ut på en klippeskrent og gått seg fast og ikke kunne komme videre.

Sånn er det også med oss. *Vi flakkede alle om som får, vi vendte os hver sin vej* (Es 53,6). *Vi fór vild som får*. Vi går oss fast og kommer ikke videre, for vi vet ikke hvor vi skal gå!

Fåret kan heller ikke *forsvare* seg som mange andre dyr gjør. Det er derfor utsatt for at bli revet ihjel av ville dyr. Her på våre kanter, av ulv og bjørn, og gaupe, ja endog ørn kan ta små lam. Og i sydlige områder også av løver og andre ville dyr. Fåret er helt hjelpeløst fortaapt, hvis det er overlatt til seg selv. Det kan ikke forsvare seg selv.

Og sånn er det de med troende Guds børn, de er svage og hjelpeløse. Og når de blir utsatt for angrep fra synden i deres eget kjød, fra fristelsene i denne verden og fra djevelens mange angrep, så har de ingen ting at stille op med.

Men de har en *hyrde* som vogter dem. Som hyrden vogter og beskytter de hjelpeløse får, vogter Herren Gud os.

Og ikke nok med det. Som hyrden passer på at fårene får det de trenger av mat og vann, sådan passer også vår Hyrde på at vi får den åndelig mat vi har brug for.

Hvem er så denne Hyrde? Jo, det er Herren vor Gud. *Herren er Gud, han har skabt os, og ham hører vi til, vi er hans folk og de får han vokter.*

Nå står Jesus frem i dagens evangelium og sier: *Jeg er den gode hyrde*. Han er den hyrde vi leser om i Salme 23, han er den hyrde vi leser om Ezekiel 34. Han er den hyrde vi leser om i hele det Gamle testamentet. Og dette *bevidnes* ved at Jesus sier: *Jeg er*.

For med alle *jeg er*-utsagn i Johannesevangeliet, (Jeg er livets brød, Jeg er verdens lys, Jeg er oppstandelsen og livet, osv) ville Jesus si at han var Gud selv, som nå var kommet til dem.

Ved å si *jeg er*, så bruker han det hellige Gudsnavnet om seg selv.

Det var Moses som fikk dette navn at vite da Gud åbenbarte seg for ham i den brennende tornebusk.. Moses spurte hva hans navn var. Gud sa: *Jeg er den jeg er, og si til Israels børn at JEG ER har sendt har sendt deg*. Gud kaller seg her: JEG ER.

At Jesus bruker det hellige Gudsnavnet om seg selv ser vi et tydelig eksempel på da Jesus blir tatt til fange i Getsemane.

Da Judas kommer inn i haven sammen med en gruppe væpnede vagter og tjenere fra ypperstepresten, sier Jesus: *Hvem leder i efter?* Da de svarer: *Jesus fra Nasaret*, svarer Jesus: *Det er mig!* Reaksjonen på dette svar er merkelig: Alle de bevæpnede mennesker træder tilbake og faller til jorden foran Jesus. Hvorfor?

Fordi det han egentlig sier ifølge grunnteksten er: JEG ER.

I et nu går det op for Judas og vagten hvem som nu står foran dem. Det er Herren Gud selv. Derfor er deres reaksjon helt forståelig. For – *hvem kan bestå, når han viser seg* (Mal 3,2).

Jesus bruker Gudsnavnet: JEG ER når han sier: *Jeg er den gode hyrde*, og sier dermed at han er Gud.

Han er den hyrde som vi hører om – ikke bare i dagens evangelium – hvor han sier: *Jeg er den gode hyrde*, men over alt i Bibelen hvor det står at Gud er vor hyrde.

Hvem er den hyrde vi hører om i Salme 23? Det er himmelens og jordens skaber, det er vor frelser og forløser, det er den ene sanne Gud, det er Ham som er gitt all makt i Himmelen og på jord. Han sier i dagens evangelium: *Jeg er den gode hyrde*. Han er den gode, omsorgsfulle og barmhjertige hyrde som tar seg av alle sine får. Ja, han er *hyrden*, som det egentlig står i grunnteksten, det er brukt bestemt form. Han sier: *Jeg er hyrden, den gode*. Det finnes ingen andre hyrder. Andre som utgir seg for hyrder, er tyver og røvere. De kommer bare for at stjæle, myrde og ødelegge.

Jeg er den *gode* hyrde, sier Jesus. Og hva gjør en god hyrde? Jo, en god hyrde er en som ikke bare gir fårene gress og friskt vann, og vokter dem for alle farer, men han risikerer sitt eget liv for å redde dem, når de kanskje sitter fast i bjergene.

Når det gjelder vår Gode Hyrde, Jesus, Frelseren, så var det sånn at han ikke bare risikerte sitt liv, men han endog *gav* sitt liv for å bjerge oss fra den evige fortapelse.

Den gode hyrde, sier Jesus, setter sit liv til for fårene.

Og det er nettopp dette vi har hørt om nå i påsken, hvordan Jesus ofret sitt liv og blod for vår skyld, han lot seg frivillig ta til fange i Getsemane, frivillig lot han seg hudstryke, tornekrone, nagles til et kors for vår skyld, for dette var den eneste måte han kunne bjerge oss fra den evige fortapelse på. Han skulle bære vor skyld og straff.

Og han gjorde det frivillig. Han *gav* sitt liv. Han var ikke tvunget til det. Han hadde makt til å sende legioner av engler, for å stanse dem som ville gripe ham i Getsemane. Men istedet overlot han seg i deres hender som var kommet for å fange ham. Han gjorde det for vår skyld.

Han kunne stige ned av korset hvis han ville. Men han gjorde det ikke. Han led frivillig døden på korset for at du og jeg skulle slippe å gå fortapt, og bli evig salig.

Den gode hyrde setter sitt liv til for fårene. Jesus visste at det var det eneste som kunne redde deg og meg fra Guds vrede og dom. Derfor gjorde han det. Han elsket oss så høyt at han frivillig gikk i døden for oss, selv om hans angst var så stor at hans sved falt til jorden som blod, og han ba til sin himmelske Fader i Getsemane: *Min Fader er det mulig, så la denne kalk gå meg forbi.* Er det ikke andre måter at bjerge menneskeslekten på? Finnes det ingen mulighet for at den kalk kan gå mig forbi? Legg merke til at Jesus bruker dette ord: *forbi*. Det samme ord som ble brukt ved den første påske. Da skulle dødsengelen gå *forbi* alle hus hvor der var kommet blod på dørstolpene. Men dødsengelen kunne ikke gå Jesus forbi, fordi det var nettopp *ham* som var offerlammet, hvis blod skulle skulle udgydes, så dødsengelen kunne gå *oss* forbi. Så vi skulle slippe å dø, men leve evig.

Den gode hyrde som setter sit liv til for fårene, han er *min* hyrde, sier David i salme 23. Herren er *min* hyrde. Han sier ikke bare at han er en hyrde som vogter ham. Men Herren er hans egen, personlige hyrde. Og sånn er det også for deg og meg.

Med dette lille eiendomspronomen *min*, forteller Bibelen oss noe meget vesentlig. Gud sa til Israels folk ved flere anledninger: Det var Herren *din* Gud, som førte deg ut av trelldommen i Egypten.

Han hadde sluttet sin pakt med dette folk. Han var deres Gud, og de var hans folk.

Gud har også sluttet sin pakt med deg i dåpen. Han kaller deg *sin*. Du er hans eiendom, som han vil vogte og beskytte.

Han er *din* Herre og *din* Gud. Han har gitt seg selv til deg, for at han skal være din, din hyrde.

I dagens evangelium sier Jesus: *Jeg kender mine får, og mine får kender mig.* Og han sier at *hyrden eier fårene, de er hans.* Denne gode hyrde er ikke som en dagleier som selv ikke eier fårene, nei, han eier dem, de er hans eiendom.

Sådan er vi Jesu eiendom. Vi er blitt gitt til ham - av Faderen. *Alle dem som Faderen gir meg, kommer til meg* sier han i Johs 6. Og *han* er gitt til oss.

Herren er *din* Gud, *din* Herre og *din* hyrde – han er gitt til deg forat han skal være din.

Derfor sier også Paulus f.eks i Filipp 4: *Min Gud skal etter sin rikdom fylle all deres trang i herlighet i Kristus Jesus.* Han sier ikke bare: *Gud skal*, han sier: *Min Gud skal...*

Herren er min hyrde, sier David. *Meg fattes intet.*

Mer er det ikke å si. David konkluderer umiddelbart etter denne første setning. Han sier: Fordi Herren er min hyrde så mangler jeg ingen ting. Jeg lider *ingen* nød. Det andre følger av det første! Er ikke det store ord å ta i munnen? Når vi ser på oss selv så synes vi at vi mangler både det ene og det andre. Vi synes det er meget som fattes. Men nei, sånn er det ikke. Når Herren er vår hyrde, så mangler vi ingenting. Vi vil vende tilbake til det om lidt.

Men aller først:

Hva *gjør* hyrden? Han leder fårene til de grønne enge hvor de får spise seg mette, og til det stille vand hvor de får drikke seg utørste. Og hva er dette annet enn at vi får samles i Guds hus og blir betjent med Ord og sakrament. Her er den gode grønne eng og det friske vann, som Herren vil gi oss.

Og så sier David: Han *vederkveger* min sjel. Nå er det sånn med grunntekstens ord at de har ofte en fylde og en innholdsrikdom som vi ikke alltid får frem i oversettelsene. Det ord som er oversatt med *vederkvege* – eller i nyere oversettelser, ”styrke” eller ”gi ny kraft” – det kan også oversettes med:

vende opp ned. Og den betydning passer godt med tanke på hva som kan skje med et får. David hadde som hyrde i sin ungdom erfaring med sånne ting. Det kunne nemlig hende at fåret falt ned i en grop, et hull, hvor det ble liggende på ryggen. Og man vet at hvis det skjer, er fåret redningsløst fortapt. For det første klarer det ikke å vende seg selv rundt så det kommer på benene igjen – for det andre så er de sådan skapt at det ikke kan ligge lenge på ryggen før det dør.

Når hyrden ser at det skjer – at et får ligger på ryggen – må han skynde seg å vende det om. Og dermed forstår vi betydningen av dette ord. Fåret kan ikke vende seg om selv. Hyrden må gjøre det. En kristen kan falle i synd, og klarer ikke selv å komme seg ut av den. Men den gode Hyrde er øyeblikkelig på pletten for å vende ham om. Gir ham syndernes forladelse ved sitt ord og natverdens sakrament. Han vender ham om og fører ham rette veier. *Han* gjør det. Det er hans verk – som det står i Jerem 31: *Omvend mig du, så bliver jeg omvendt.* (Jer 31,18)

Engelske oversettelser bruker her i den 23. salme, ordet *restore*: *He restores my soul.* Og *restore* betyr jo *gjeninnsette*, og tar dermed vare på denne betydning av ordet.

Tenk at den gode Hyrde forbarmer seg over meg – hans får – han iler til for å vende meg om, så jeg ikke skal dø og gå fortapt. *Han* gjør det.

Og så fører han meg igjen på rette stier, og alt er av nåde, han gjør det ikke fordi jeg fortjener det. Han gjør det for *sitt navns skyld*. Guds navn *betyr* alltid noe, *forkynner* alltid noe – først og fremst forkynner det hans godhet og nåde, hans barmhjertighet. *Han fører meg på rette stier* for sin *barmhjertighets skyld*.

Om jeg enn skulde vandre i dødsskyggens dal, frykter jeg ikke for ondt; for du er med mig, din kjepp og din stav de trøster mig.

Dette ord har vært til trøst for mange, som har ligget for døden. Heller ikke når døden nærmer seg, behøver vi å frykte, *jeg frykter ikke for ondt for du er med meg.* Den gode hyrde er hos oss. Jesus sier: *Se, jeg er med dere alle dager, inntil verdens ende.*

Alle dager, de dager hvor du er syk, den dag du ser døden nærme seg, under alle forhold, i lykkelige dager, i vanskelige dager, så er han med deg. Den gode hyrde er hos deg. Han vil rettlede deg med sin stav, og med sin kjepp vil han jage bort alle som angriper din tro. Han gjør det med sitt trøsterige ord.

Ja, selv under de sværeste dage, lider du *ingen nød*, du mangler *ingenting*, - som vi sa før! Hvorfor? Fordi *han* er hos deg.

Ja, men her er da *nød* nok, hvordan kan du si at jeg ikke lider noen nød? Fordi der din hyrde er, er *nøden ingen nød*. *I all deres trengsel var der ingen trengsel*, sier Esajas (Es 63,9).

Når Hyrden er hos deg så mangler du *ingenting*.

For å bli i bildet så kan fåret ha stor grunn til å være bange, når han ser ulven komme. Han er hjelpeløs. Han ser også mange andre farer som han kan være bange for. Men han *hører* hyrdens røst, og da er han trygg. For han vet at hyrden passer på han.

Det er forskjell på det han ser og det han hører. Han *ser* alle farene, men *hører* hyrdens trygge røst, og vet at han har ingen grunn til å frykte.

Sånn skal vi legge øret tett inntil ordet, til vår hyrdes røst - på tross av hva vi ser med våre øyne.

Herren er vår hyrde, jeg mangler *ingenting*, jeg lider *ingen nød*.

Det kan lyde paradoksalt for oss, for vi synes vi mangler så meget. Vi er fattige og små. Vi er en liten kirke, vårt kristenliv er lite å skryte av, det er så meget vi mangler.

Nei, sier Gud, du mangler *ingenting*, for *jeg* er hos deg. Hos meg har du alt du trenger. Du har mitt Ord og sakrament, og jeg vogter deg og beskytter deg ved mitt ord.

Og om vi er få, små og ringe, så har vi hans ord og løfte om at han vil være hos. Ja, han vil være hos om vi var kun to eller tre som var samlet om hans ord og sakrament. *Om to eller tre er forsamlet i mitt navn, der vil jeg være midt iblant dem* (Matt 18,20).

Ja, ikke nok med at David sier at vi ikke mangler noen ting, at vi ikke lider noen nød, han sier i siste vers av salmen: *Bare godt og miskunnhet skal efterjage mig alle mitt livs dager.*

Nei, David, nå tar du munnen for full. Vi opplever da ikke bare gode dager. Nei, slett ikke. Men alt som skjer i vårt liv er dypest sett *godhet* fra Gud! Hvordan kan du si det? Fordi Guds ord sier det.

La oss se hva Paulus sier i Romerbrevet 8: *Alle ting samvirker til gode/ tjener dem til gode - som elsker Gud* (Rom 8,28).

For oss som er Guds barn, er de onde ting *tjenere* for Gud. Han bruker de onde ting i tjeneste for det gode.

Josef sa til sine brødre som smed ham i brønnen og senere solgte ham som slave til Egypterne: *I tenkte ondt mot mig, men Gud tenkte det til det gode, for at berge livet for mange mennesker* (2 Mos 50,20).

Og hva med Herren Jesus selv i påsken? Det som skjedde med han var i høyeste grad en *ond* handling, men gjennom denne onde handling ble han oss til frelse.

La oss også minne om et ord av Paulus fra Romerne 5. Her i 5. kapitel taler Paulus om alle gode frukter som vi har, fordi vi er rettferdigjort av tro.

1. Vi har fred med Gud
 2. Vi har adgang til hans nåde
 3. Vi har fått det håp at vi skal komme i himmelen. Han sier: *Vi roser oss av håp om Guds herlighet*
- Men så sier han:
4. *Ikke bare det, vi roser oss også av våre trengsler*

Hvordan kan han si det? Hvordan kan trengslene og prøvelsene – det onde – være noe å rose seg av, eller være glad for! Fordi Paulus så dypt inn i Guds ord og dermed inn i Guds hjerte.

For det er ikke *av hjertet han plager sine barn* (Klag 3,33). Gud har en ufattelig stor ømhet for deg. I sitt hjerte har han en så dyp og inderlig kjærlighet til deg at han ikke vil at du skal gå fortapt! Derfor sender han sanne ting i din vej som *du* trenger. Du ser ikke hva du trenger alltid, men han ser det!

Tenk om du kunne få hvile i dette – som Paulus gjorde – som David gjorde:

at i alt som skjer med deg, og med vår kirke, så er det hans *godhet* som er drivkraft og motiv.

Så får du hvile deg hos den gode hyrde, legge øret tett inntil hva han sier i Salme 23, og i dagens evangelium, og være trøstet under alle livets forhold.

Tilslutt: Tema for årsmøtet er *Kirke i tak og bønn*. Nå er det sånn at alt Guds ord kan vi bruke som vår bønn. Vi kan be alt Guds ord.

Salmenes bok er jo også egentlig en bønnebok.

Så når vi leser Salme 23 kan vi bruke den som vår takkebønn. Og la oss gjøre det nå.

Bønn:

Vi takker deg Herre for at du er vår Hyrde, og derfor mangler vi ingenting, vi lider ingen nød.

Du lar oss ligge i grønne enger, du leder oss til hvilens vann.

Du vederkveger, styrker, ja omvender vor sjel, du fører os på rettferdighets stier for ditt navns skyld, for din godhet og barmhjertighets skyld.

*Om jeg enn skulde vandre i dødsskyggens dal, frykter jeg ikke for ondt; for **du** er med mig, din kjepp og din stav de trøster mig.*

Du dekker bord for mig like for mine fienders øine, du salver mitt hode med olje; mitt beger flyter over.

Bare godhet og miskunnhet skal efterjage mig alle mitt livs dager, og jeg skal bo i Herrens hus, gjennom lange tider, her på jorden og for evig i himmelen. Amen